

STORTINGET

Representantforslag 230 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Ove Trellevik, Anne Kristine Linnestad, Haagen Poppe og Tage Pettersen

Dokument 8:230 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ove Trellevik, Anne Kristine Linnestad, Haagen Poppe og Tage Pettersen om å be regjeringen stanse Statsforvalteren i Agder sin prosess med å omgjøre rettskraftige kommunale dispensasjonsvedtak

Til Stortinget

Bakgrunn

Saker etter plan- og bygningsloven behandles i all hovedsak av kommunene og statsforvalterne. Generelt bygger plan- og bygningsloven på et prinsipp om at kommunale vedtak om arealendringer skal gjennomføres etter en planprosess i kommunen, og ikke gjennom enkeltvis dispensasjoner som vil kunne vanskeliggjøre en helhetlig arealdisponering og samordning av sektorinteresser. Endringer i dispensasjonsbestemmelsen i plan- og bygningsloven ble vedtatt i Stortinget ved behandlingen av Innst. 606 L (2020–2021), jf. Prop. 169 L (2020–2021) (Lov 18. juni 2021 nr. 130). Lovens krav innebærer at dispensasjon er en unntaksbestemmelse og en sikkerhetsventil. Både kommunene og statsforvalterne må følge lovens materielle krav. Hvis lovens krav ikke følges, vil et dispensasjonsvedtak i kommunen være ugyldig.

Statsforvalterne er i denne sammenheng en viktig rettssikkerhetsgarantist for kommunale enkeltsaker etter plan- og bygningsloven. Embetene er satt til å sikre likebehandling og forutsigbarhet for tiltakshavere, naboer og andre berørte. Statsforvalterne skal også sikre at nasjonale og viktige regionale interesser ikke blir ve-

sentlig tilsidesatt i enkeltvedtak etter plan- og bygningsloven. Statsforvalteren har blant annet klagerett der de er tillagt sektorinteresser. Dette gjelder flere viktige områder, blant annet forurensning, naturvern, friluftsin-teresser, landbruk, skogbruk, samfunnssikkerhet og strandsonen.

De nasjonale interessene må kommunene altså forholde seg til, men det er statsforvalterne som er avgjørende myndighet for hva som er nasjonale interesser eller ikke. Statsforvalteren har normalt fire uker til å kontrollere om kommunenes vedtak er gyldige eller ikke.

Forslagsstillerne mener det er svært uheldig at Statsforvalteren i Agder i ettertid vil omgjøre rettskraftige kommunale dispensasjonsvedtak som statsforvalteren selv ikke påklaget da saken var til ordinær behandling. Dersom vedtak blir ugyldiggjort etter at de er fattet, og private parter har innrettet seg i god tro, kan kostnadene bli betydelige. Også selve prosessen i seg selv, hvor dispensasjonsvedtak tas opp igjen til ny vurdering, skaper unødvendig usikkerhet og kan påføre private parter kostnader. Statsforvalteren i Agder sin håndtering av saken rokker ved grunnleggende prinsipper i et demokrati, som forutsigbarhet og rettssikkerhet. Fremgangsmåten undergraver tilliten til offentlig forvaltning, både statlig og kommunal.

Adgangen til å starte lovlighetskontroll på eget initiativ skal bare benyttes når det foreligger særlige grunner, for eksempel dersom det oppstår et sterkt behov for å avklare en pågående uenighet. I dette tilfellet er prosessen utløst av statsforvalterens eget behov. Gjennomgangen er begrunnet med at den:

«[...] vil gi nyttig kunnskap til både oss og kommunene, og gi grunnlag for å sikre at praksis fremover blir i samsvar med lov».

Det må antas at statsforvalteren fullt ut er i stand til å tilegne seg nyttig kunnskap og, ved behov, justere fremtidig praksis uten at rettskraftige dispensasjonsvedtak omgjøres.

Det er etter forslagsstillernes syn nødvendig å klargjøre at rettskraftige vedtak som hovedregel må ligge fast. Statsforvalterne er i dag gitt vide fullmakter til å gripe inn i det lokale selvstyret. Lokale folkevalgte og private parter må kunne legge til grunn at statsforvalterne, ved behov, benytter seg av den muligheten under den ordinære saksbehandlingen. Det er ikke holdbart at rettskraftige vedtak vilkårlig kan gjenopptas og eventuelt omgjøres når private parter, som har fulgt alle saks-

behandlingsregler, har innrettet seg i god tro. Særlig gjelder det når formålet med gjennomgangen vel så godt kan oppnås på andre måter.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen stoppe Statsforvalteren i Agder sin pågående prosess med å vurdere lovlighetskontroll av rettskraftige dispensasjonsvedtak.

26. mars 2026

Ove Trellevik

Anne Kristine Linnestad

Haagen Poppe

Tage Pettersen